



STORTINGET

Representantforslag 4 S

(2019–2020)

fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Marit Knutsdatter Strand,
Geir Adelsten Iversen og Kari Anne Bøkestad Andreassen

Dokument 8:4 S (2019–2020)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Marit Knutsdatter Strand, Geir Adelsten Iversen og Kari Anne Bøkestad Andreassen om å gi helseforetakene en lovfestet plikt til å tilby følgetjeneste for fødende med mer enn 60 minutters reisevei til fødestedet

Til Stortinget

Bakgrunn

Følgetjenesten skal sikre at det finnes jordmødre i beredskap som kan følge fødende med lang reisevei til fødeinstitusjonen. Hensikten er å skape medisinsk faglig forsvarlighet og trygghet for den gravide underveis til fødeinstitusjonen. Siden 2010 har det vært helseforetakenes ansvar å sikre jordmorberedskap og tilby følgetjeneste.

Mangelfullt tilbud i følgetjenesten

En kartlegging gjennomført av VG (14. august 2019) viste at 77 kommuner mangler tilbud om følgetjeneste, på tross av lang reisevei til fødeinstitusjon.

I medieomtalen av følgetjenesten er det dannet et inntrykk av at følgetjenesten er en lovpålagt oppgave, og at fødende med mer enn halvannen times reisevei har rett på tjenesten. Det finnes imidlertid ikke noe lovkrav om å tilby følgetjenesten i dag. Tjenesten er snarere pålagt helseforetakene gjennom oppdragsdokumentene fra Helse- og omsorgsdepartementet. Grensen på halvannen times reisevei er heller ikke absolutt. I Helsedirektoratets veiledningshefte, «Et trygt fødetilbud. Kvalitetskrav til fødselsomsorg», heter det at:

«det legges til grunn et behov for døgkontinuerlig vaktberedskap og følgetjenesten der det er halvannen times reisevei til fødestedet. Dette er en veiledende grense.»

I St.meld. nr. 12 (2008–2009) En gledelig begivenhet – Om en sammenhengende svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg, der det ble foreslått å gi helseforetakene ansvaret for følgetjenesten, heter det at:

«det er naturlig å foreslå én til halvannen times reisevei som veiledende grense, men dette vil avhenge av kommunikasjonsforhold, hvor langt fødselen har kommet osv.»

VGs kartlegging tyder på at helseforetakene nå tolker dette som at 90 minutter i beste fall er en minimumsgrense, og i verste fall en grense man kan se bort fra fordi den bare er veiledende. I tillegg fremkommer det at helseforetakene i flere tilfeller ikke tilbyr følgetjeneste i en kommune fordi avstanden fra kommunesentrum til fødested er under 90 minutter. Dette viser at ordningen ikke praktiseres etter intensjonen.

Mangelfull oppfølging fra statsråden

Da det ble kjent at 77 kommuner manglet følgetjeneste, hadde ikke Helse- og omsorgsdepartementet kjennskap til situasjonen. Overfor VG uttalte helseminister Bent Høie følgende:

«Undersøkelsen viser at det er behov for å være enda tydeligere overfor helseforetakene. Det som gjør meg urolig i denne saken er at kommuner som ønsker følgetjeneste, ikke har fått gjennomslag hos helseforetakene. Sånn kan det ikke være.»

Overfor avisen fastslo statsråden at han skal be helseforetakene, gjennom neste oppdragsdokument, om å

sikre at det etableres følgetjeneste i kommunene som ønsker det. Forslagsstillerne vil i den anledning påpeke at dagens styring gjennom oppdragsdokumentene ikke har stått i veien for at helseforetakene har hatt stort handlingsrom til selv å avgjøre hvor følgetjenesten skal etableres og hvordan den anbefalte reisetidsgrensen fra Helsedirektoratet skal tolkes. Forslagsstillerne er dessuten bekymret for at jordmorberedskapen og tilgangen til følgetjeneste skal styres av hva som til enhver tid vektlegges i de årlige oppdragsdokumentene.

Ny forskning om risikoen ved lang reisevei

De siste årene har man fått ny forskning, basert på norske forhold, om risikoen ved lang reisevei til fødeinstitusjonen. Forskningen til Hilde Engjom ved Universitetet i Bergen og Haukeland Universitetssjukehus viser at det er økt risiko for farlige komplikasjoner både for mor og barn når reisetiden er lengre enn én time. For eksempel er risikoen for ikke-planlagt fødsel utenfor institusjon fem ganger så høy med en reisetid på over én time. Risikoen for at barn dør under eller like etter fødsel, er tredoblet ved ikke-planlagte fødsler utenfor institusjon sammenlignet med fødsler på fødeinstitusjon. Forskningen viser også at førstegangsfødende med over

én times reisevei til fødeinstitusjon har 50 prosent høyere risiko for å få potensielt livstruende komplikasjoner.

Behov for strengere forpliktelser

I sum mener forlagsstillerne helseforetakenes praktisering av følgetjenesten tyder på at det trengs strengere forpliktelser for å sikre at ordningen virker etter intensjonen. Ny kunnskap om risikoen ved lang reisevei til fødeinstitusjon taler i tillegg for å sette grensen ned til én time. Denne grensen skal ikke praktiseres ut fra avstanden fra kommunesentrum, men ut fra hvor den gravide kvinnen faktisk bor.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag om å gi helseforetakene en plikt til å sikre jordmorberedskap og tilby følgetjeneste til alle fødende som har mer enn 60 minutters reisevei fra bosted til fødested.

3. oktober 2019

Kjersti Toppe

Geir Adelsten Iversen

Marit Knutsdatter Strand

**Kari Anne
Bøkestad Andreassen**